

De Tridentijnse Mis

Tekst genomen uit: 'Mijn Liturgieboekje - Voor de leerlingen van de derde en vierde graad, Uitgeverij van de Broeders Maristen, Linthoutstraat 91, Brussel, Vijfde druk 1950.

Nihil Obstat: Mechl. 11 julii 1948, J. Naulaerts, Libr. Cens.

Imprimatuur: Mechl. 11 julii 1984, L. Suenens, Vic. Gen.

II. PERSONEN EN VOORWERPEN VAN DE EREDIENST

2. HET LITURGISCH VAATWERK : KELK, PATEEN EN TOEBEHOREN.

De *kelk* is een metalen beker, die door de priester onder de H. Mis wordt gebruikt. Hij bestaat uit 3 delen : de voet, de kolom met greep en de cuppa of kom. De kelk zal Jezus' H. Bloed bevatten, daarom moet hij van kostbaar metaal (goud of zilver) vervaardigd zijn. Ten minste moet de binnenzijde van de kom verguld zijn.

Vóór de H. Mis maakt de priester of de koster de kelk met toebehoren gereed :

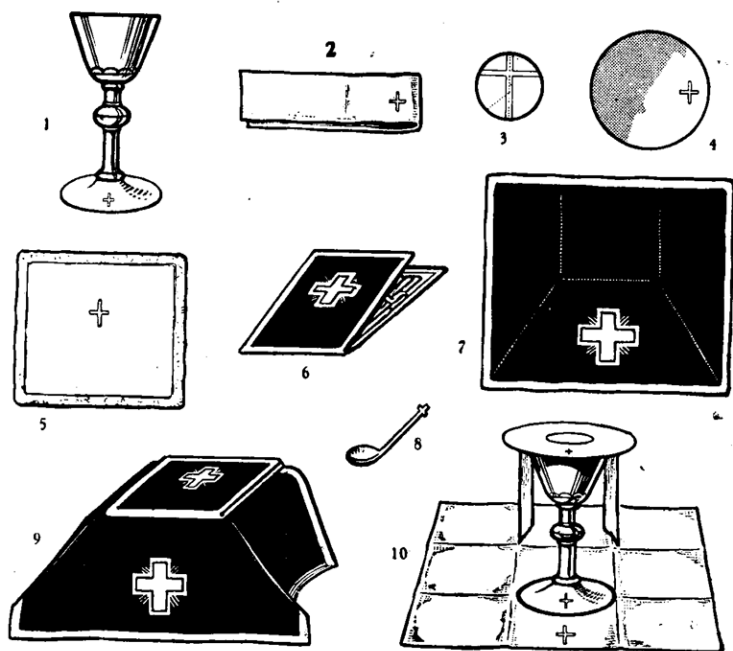
Over de kelk legt hij het *kelkdoekje*. Dat is een smal linnen doekje, waarmee de priester, na de Nutting, lippen en vingers afdroogt en vervolgens de kelk reinigt.

Een *lepeltje* wordt er op gelegd. Het wordt gebruikt om een druppel water bij de wijn te gieten. Dit lepeltje is niet verplichtend.

Vervolgens wordt een rond, verguld schoteltje, de *pateen*, op het kelkdoekje geplaatst. Vóór de Nutting zal de gebroken H. Hostie op de pateen rusten. Nu legt hij er een grote hostie (offerbrood) op.

Over de pateen plaatst hij de *palla*. Dit is een vierkant stuk stijf linnen. Zij bedekt de kelk van het Offeritorium tot aan de Nutting.

Nu bedekt hij alles met het *kelkkleed* of *velum*. Dit is een vierkant zijden kleed, dat kelk en pateen bedekt tot aan de Offerande en na de Nutting.

1. Kelk. — 2. Kelkdoekje. — 3. Hostie. — 4. Pateen. — 5. Palla. — 6. Beurs. — 7. Kelkkleed. — 8. Lepeltje. — 9. Gedekte kelk. — 10. Ongedekte kelk.

Eindelijk plaatst hij er de *bursa* of *beurs* bovenop. Zij is aan één zijde open en bevat een gevouwen linnen doek : het *corporale*. Het wordt gedurende de H. Mis op de altaarsteen opengespreid. Het lichaam des Heren rust er onmiddellijk op.

Kelk en pateen werden door de Bisschop met het H. Chrisma gezalfd. Na deze zalving mogen zij niet meer door gewone personen, met de blote hand worden aangeraakt.

Het kelkdoekje, de palla en het corporale mogen evenzo na gebruik niet meer aangeraakt worden. De eerste wasing moet door een geestelijke geschieden.

Palla en corporale moeten door een daartoe gemachtigd priester gewijd worden ; de altaardwalen eveneens.

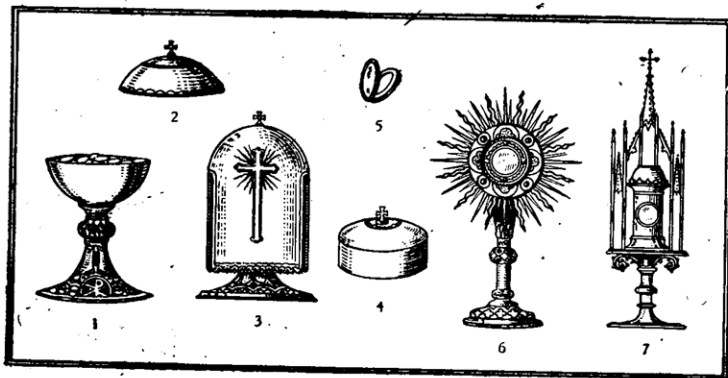
Bursa en kelkvelum zijn van dezelfde stof en kleur als de misgewaden.

1. Uit welke delen bestaat de kelk?
2. Noem de toebehoren van de kelk.
3. Wat is de *paka*?
4. Wat is de *beurs*? En het *corporale*?
5. Wat is het *kelkvelum*?
6. Hoe geschiedt de wijding van kelk en *pateen*?
7. Welke doeken moeten gewijd worden?
8. Welke doeken mogen na gebruik niet meer door leken aangeraakt worden?

3. ANDER LITURGISCH VAATWERK.

De H. Hosties, die aan de gelovigen uitgereikt worden als zij ter H. Tafel naderen, worden in de *ciborie* bewaard. Deze heeft de vorm van een kelk, maar wordt met een deksel gesloten. Bovenop staat een kruisje.

De binnenzijde van de ciborie moet verguld zijn. Als de H. Eucharistie er in rust, wordt de ciborie met een wit *velum* omkleed.

1. Ciborie. — 2. Deksel. — 3. Ciborie met velum. — 4. Pixis. — 5. Lunula. — 6. Monstrans (zonnevorm). — 7. Monstrans (torenvorm).

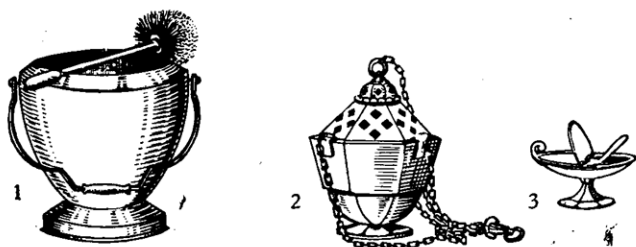
De *pixis* is een ciborie zonder voet. Zij wordt meestal gebruikt om de H. Kommunie naar de zieken te brengen. Alsdan wordt zij in een wit zijden *beursje* gesloten, dat met een koordje om de hals wordt gedragen.

De *monstrans* dient bij de uitstelling van het Allerheiligste. Hij bevat in het midden de *lunula*, waarin de H. Hostie besloten is. De *lunula* is een vergulde ring die in en uit de *monstrans* kan geschoven worden. Zij moet gewijd zijn; de *monstrans* echter niet. Wanneer de *monstrans* buiten de uitstelling op het altaar staat, wordt hij met een wit velum bedekt.

Er zijn 2 vormen in gebruik : de zonnevorm en de torenvorm. Gewoonlijk is de *monstrans* kunstig bewerkt en met edelgesteenten bezet.

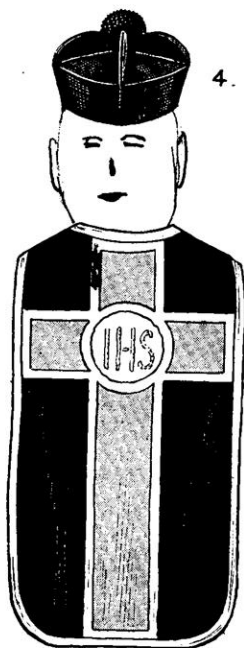
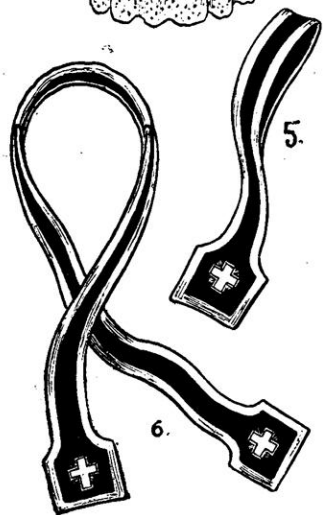
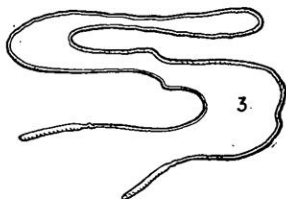
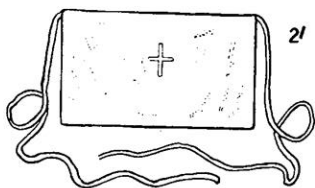
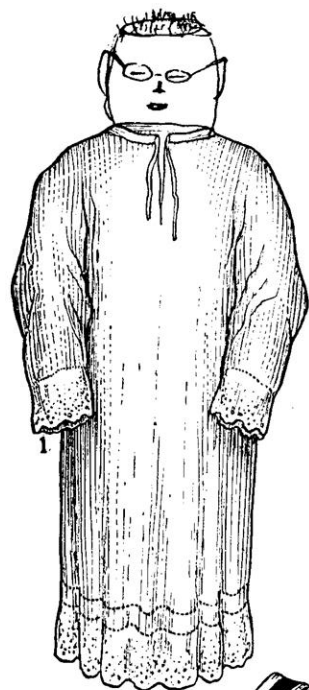
De *custode* is een verguld metalen doosje, waarin de H. Hostie, die voor de uitstelling moet dienen, bewaard wordt.

Niet-gewijde liturgische vaten zijn : het *wijwatervat*, het *wierookvat* en de *ampullen*.

1. *Wijwatervat* met kwast. — 2. *Wierookvat*. — 3. *Wierookscheepje*.

1. Waartoe dient de *ciborie*?
2. Wanneer wordt zij met een *velum* bedekt?
3. Wat is de *pixis*?
4. Wanneer wordt de *monstrans* gebruikt?
5. Wat is de *lunula*?
6. Wat is de *custode*?
7. Welke van voornoemde voorwerpen moeten gewijd zijn?
8. Noem 3 niet-gewijde liturgische vaten.

1. Albe. — 2. Amict. — 3. Singel. — 4. Baret. — 5. Manipel. —
6. Stool. — 7. Kazuifel.

4. HET LITURGISCH MISGEWAAD.

De priester mag niet in zijn gewone kledij aan het altaar verschijnen. Over zijn *toga* of *lang zwart kleed* draagt hij de gewaden die door de H. Kerk voorgeschreven zijn, en waarvan de stof, de kleur en de snit bepaald zijn. Meest alle zijn afgeleid van de klederdracht van de oude Romeinse patriciërs. Zij hebben in de loop van de eeuwen enkele wijzigingen ondergaan. Al deze gewaden moeten *gewijd* zijn.

Vóór de H. Mis kleedt de priester zich in de sacristie met de volgende gewaden :

De amict.

De priester kust deze linnen doek op het kruisje, laat hem een ogenblik op het hoofd rusten en over hals en schouders glijden. In sommige kloosterorden blijft hij als een kap op het hoofd rusten tot aan het begin van de H. Mis. De amict is de « helm des heils », die de priester tegen de aanvallen van de duivel zal beschermen.

De albe.

Nu trekt de priester een lang linnen kleed aan, de albe, zinnebeeld van de vlekkeloze reinheid van de ziel.

De singel.

De albe hangt tot op de grond en wordt om de lendenen met een witte koord opgebonden: de singel. Terwijl de priester zich omgordt, bidt hij om de zuiverheid te bewaren.

De manipel.

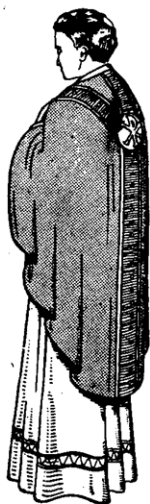
Dit is een smalle gekleurde band, die de priester aan de linkerarm schuift. De manipel verbeeldt de last van de arbeid van het priesterlijk ambt.

De stoel.

Om de hals hangt de priester nu een lange gekleurde band, de stoel, en maakt hem kruisgewijze over de borst met de uiteinden van de singel vast. De stoel is het teken van de priesterlijke waardigheid en macht. Zij is ook het zinnebeeld van het juk des Heren en van de zware verantwoordelijkheid, die op de schouders van de priester rusten.

Buiten de H. Mis, als de priester geen albe en dus ook geen singel draagt, laat hij de stoel recht afhangen. Zij is dan van een snoer of een dwarsband voorzien.

De kazuifel.

Eindelijk doet de priester een kostbaar gekleurd bovenkleed aan : de kazuifel. Dit kledingstuk was vroeger veel ruimer en bedekte heel het lichaam, zodat het in sierlijke plooiën naar beneden hing. Omdat die brede kazuifel de priester in zijn handelingen aan het altaar enigszins hinderde, werden de zijden boven de armen ingekort en zo ontstond de huidige vorm. Thans keert men naar de oude kazuifel terug.

De kazuifel is het zinnebeeld van de liefde, die al de andere deugden overheerst, zoals de kazuifel de andere gewaden bedekt.

De amict, de albe en de singel zijn altijd wit. De manipel, de stoel en de kazuifel hebben dezelfde kleur, die verandert volgens de verschillende tijden van het jaar, volgens de Heiligen die gevierd worden, enz.

1. Hoe zijn de misgewaden ontstaan?
2. Noem de misgewaden.
3. Hoe kleedt de priester zich met de amict?
4. Waarvan is de albe het zinnebeeld?
5. Waartoe dient de singel?
6. Wat verbeeldt de manipel?
7. Hoe wordt de stoel door de celebrant gedragen?
8. Waarvan is de kazuifel het zinnebeeld?

5. DE OVERIGE LITURGISCHE GEWADEN.

Behalve de misgewaden van de celebrant zijn er nog andere gewaden, die door zijn assistenten in de H. Mis, of door hem zelf bij andere plechtigheden gedragen worden.

Het superplie.

of koorhemd is een verkorte albe met zeer brede mouwen. Het wordt door de priester gedragen: onder de Vespers en het Lof, bij het toedienen van de Sacramenten en de Sacramentaliën, enz. Het betekent evenals de albe de reinheid van de ziel.

Ook koorzangers en koorknapen dragen een superplie boven hun zwarte toga.

De koorkap

is een gekleurde mantel. Vroeger was zij van een kleine kap voorzien, die later door een schild vervangen werd en geheel de rug bedekt. Zij wordt door de priester gedragen: in het Lof, de Vespers, in de processie, bij plechtige zegeningen, enz.

Sommige oude kerken bezitten prachtige endan ook zeer kostbare kazuifels en koorkappen.

Het schoudervelum.

Als de priester in de processie het H. Sacrament draagt, heeft hij boven de koorkap nog een wit schoudervelum. Ook als hij in het Lof de zegening met het Allerheiligste geeft.

In de plechtige Missen draagt de onderdiaken eveneens een schoudervelum om het heilig vaatwerk te dragen.

Dalmatiek

Koorkap.

De dalmatiek in de tuniek.

zijn het gekleurd bovenkleed van diaken en onderdiaken.
De dalmatiek van de diaken is dikwijls meer versierd.

De bonnet of baret

is een zwart hoofddeksel, dat bij zekere liturgische plechtigheden gedragen wordt en niet gewijd is.

1. *Wanneer draagt de priester het koorhemd?*
2. *Wie draagt nog een koorhemd?*
3. *Wat is de koorkap?*
4. *Wanneer wordt zij gedragen?*
5. *Wanneer wordt het schouderve'um gebruikt?*
6. *Wat zijn de dalmatiek en de tuniek?*

6. DE LITURGISCHE KLEUREN.

Er zijn 5 liturgische kleuren: wit, rood, paars (roze), groen en zwart. De priester mag die kleuren niet naar willekeur gebruiken, want alle hebben hun betekenis. Dit wordt door de H. Kerk bepaald.

Het wit

is de kleur van de heilige vreugde, de reinheid en de onschuld. Het wordt gebruikt op de feestdagen van Christus (behalve die van zijn lijden), van de H. Maagd Maria, van de Engelen, en van de Heiligen die niet als martelaren worden vereerd.

Het rood

is de kleur van vuur en van bloed. Het doet ons denken aan de vurige liefde van de H. Geest en aan het lijden van Jezus en van zijn martelaren. Het wordt derhalve gebruikt op Pinksteren, op de feestdagen van het H. Bloed, van het H. Kruis en van de martelaren.

Het paars of violet

wekt ons op tot boetvaardigheid en droefheid. Deze kleur wordt gebruikt op de boetedagen, zoals de Advent, de Vastentijd, de Quatertemperdagen, Kruisdagen en Vigiliedagen. Ook bij de wijdingen van kaarsen, as, enz. *Het paarse rood* is een lichte paarse kleur. Zij mag het paars vervangen op de 3^e Zondag van de Advent (*Gaudete*) en op de 4^e Zondag van de Vasten (*Lætare*), waarop de boetstemming enigszins verzacht wordt.

Het groen

Is een zachte tussenkleur, en is het zinnebeeld van de groei van het bovennatuurlijk leven. Zij wordt gebruikt voor de Missen van de Zondagen na Driekoningen, en van de Zondagen na Pinksteren. Zij wekt ons verlangen op naar de hemel.

Het zwart

is de rouwkleur. Zij wordt gebruikt op Goede Vrijdag en in de diensten voor de afgestorvenen.

Het goudlaken mag het wit, het rood en het groen vervangen, en het zilverlaken het wit.

1. Noem de liturgische kleuren.
2. Noem de liturgische gewaden die gekleurd zijn.
3. Wanneer wordt de witte kleur gebruikt?
4. Waaraan doet de rode kleur denken?
5. Wanneer wordt de paarse kleur gebruikt? En de roze?
6. Wanneer wordt de groene kleur gebruikt?
7. Wanneer wordt de zwarte kleur gebruikt?
8. Welke kleuren mag het goudlaken vervangen?

7. LITURGISCHE HOUDINGEN.

Om zijn gedachten en gevoelens te vertolken gebruikt de mens benevens woorden ook gebaren. Evenzo heeft de

Liturgie *houdingen* en *gebaren*, die aan haar gebeden en smekingen meer nadruk geven. Zij hebben alle een bijzondere betekenis :

Zich ter aarde strekken.

Het lichaam buigen en zich ter aarde strekken is een teken van diepe vernedering, en de bekentenis van onze nietigheid tegenover God : dus van *aanbidding*. Als we terzelfder tijd aan onze zonden denken, is die vernedering een uitdrukken van schuldbewustzijn en een *schuldbekentenis*. Dit doen de priester en zijn assistenten in de dienst van Goede Vrijdag en van Paasavond ; ook zij die een van de grote wijdingen gaan ontvangen.

Knielen.

Wij knielen op beide knieën en buigen het hoofd vóór het Allerheiligste wanneer het uitgesteld is. We maken een enkele kniebuiging als we bijv. hét tabernakel voorbijgaan.

Buigen.

Het hoofd buigen of rechtstaande het lichaam buigen is eveneens een teken van verering, van schuldbekentenis bijv. bij het Confiteor.

Rechtstaan.

Men staat recht om een overste te groeten (eerbied), om zijn vreugde te uiten, om een getuigenis af te leggen, bijv. op een tribunaal. Onder het Evangelie van de Mis staat men recht uit eerbied voor Christus' woord ; onder de Prefatie wijl het een vreugdezang is ; in de Paastijd onder het Regina Coeli en 's Zondags onder het Angelus.

Handen uitstrekken

is om hulp smeken. Zó doet de priester onder sommige gebeden. Ook het zogenaamde « kruisgebed » wordt aldus gebeden.

De ogen ten hemel opslaan

betekent het verheffen van de ziel tot God.

Op de borst kloppen

betekent zelfkastijding, bekentenis van schuld en smeking om vergiffenis.

de handen opleggen

betekent bemachtigen, aanstellen (in de priesterwijding), aan God toewijden. Eén hand opleggen is meestal een aanwijzing van iemand of iets waarover de priester bidt.

Heel dikwijls, terwijl de priester een zegengebed uitspreekt, maakt hij over personen of zaken die hij zegent, het kruisteken, omdat alle zegening van God komt door Christus' Kruis. Als wij het kruisteken over ons zelf maken, beduiden wij, dat wij ledematen zijn van de Gekruiste, die leven in vereniging met Hem, en alle zegening van Hem verwachten.

Kussen.

is een teken van eerbied en liefde, bijv. als de priester het altaar kust dat Christus verbeeldt, of het Evangelieboek dat zijn woord bevat, of als wij relieken vereren.

1. *Waar toe dienen de liturgische houdingen en gebaren?*
2. *Door welke houdingen wordt de eerbied uitgedrukt? de aanbidding?*
3. *Door welke houdingen wordt het schuld-bewustzijn uitgedrukt?*
4. *Welke houdingen betekenen een vurig verlangen?*
5. *Wat betekent de handoplegging?*
6. *Wat beduiden wij als wij het kruisteken over ons zelf maken?*

III. HET H. MISOFFER

I. HET OFFER.

De mens is door God geschapen. Hij hangt dus heel en al van Hem af en is Hem inwendige en uitwendige eer verschuldigd.

Vooreerst moet hij Hem *aanbidden* als de almachtige God van hemel en aarde, als zijn opperste Heer en Meester. Hij moet God *bedanken* voor het leven dat hij ontvangen heeft en voor de vele weldaden, die hem nog dagelijks geschonken worden. Ook moet hij God *smeaken* om zijn voortdurende bijstand te mogen genieten, en nieuwe genaden te verwerven voor zich zelf en voor anderen. Eindelijk moet hij God *eerherstel aanbieden* voor zijn zonden, en zijn barmhartigheid afsmeaken.

Welnu, de grootste eer, die de mens aan God kan

bewijzen, is de totale offerande van zich zelf : *zich vernietigen voor God*. De eerste mensen hadden dit reeds begrepen, en vermits God mensenoffers verbood, moesten zij zich bepalen bij het offeren van dieren, vruchten en voedsel. Deze goederen, die zij van God hadden ontvangen, onttrokken zij aan hun gebruik en vernietigden ze, in de plaats van zich zelf: dieren en

vruchten werden verbrand, wijn werd uitgestort, enz. Abel offerde lammeren, Kaïn offerde veldvruchten, Melchisedech droeg brood en wijn op.

Aan Mozes, op de berg Sinai, heeft God te kennen gegeven, op welke wijze de Israëlieten Hem offers moesten opdragen. Door Salomon liet Hij zich een prachtige tempel bouwen, waar voortaan de offers met grote plechtigheid zouden worden opgedragen.

Ook de heidenen, die afgoden aanbaden, droegen hun offers op. Zulks gebeurt nog in de onbeschaafde landen.

1. *De mens is door God geschapen, wat volgt daaruit?*
2. *Tot welk doel wordt het offer opgedragen?*
3. *Welke offers droegen de eerste mensen op?*
4. *Noem enige voorbeelden.*
5. *Hoe werd in het Oude Verbond de eredienst geregeleid?*
6. *Aan wie dragen de heidenen offers op?*

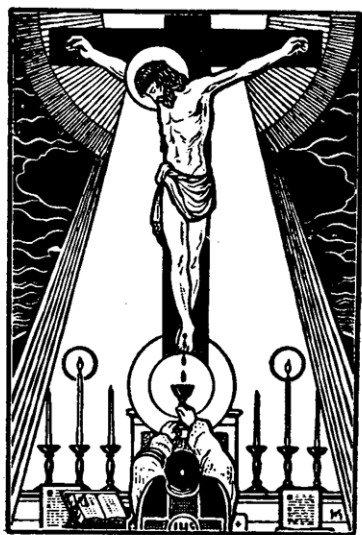
2. KRUISOFFER EN MISOFFER.

Offers van dieren en vruchten konden God niet bevredigen. Alleen een *Godmens* kon Hem een zoenoffer aanbieden dat op een God-waardige wijze God zou aanbidden, danken, smeken en *eerherstel bieden* voor de zonden van de mensen. Toen sprak de tweede Persoon van de H. Drieëenheid : Vader, een brand- en zoenoffer hebt Gij niet aanvaard: *Zie, Ik kom*. Hij wilde de menselijke natuur aannemen om in naam van alle mensen deze viervoudige plicht te vervullen.

Te Bethlehem is Hij geboren en gedurende 33 jaar verbleef Hij onder de mensen. Voor ons heeft Hij zich aan zijn hemelse Vader geslachtofferd op het kruis. Jezus was het *Offer* en tevens de *Offeraar*.

Maar alvorens te sterven, heeft Jezus in het laatste Avondmaal dat zelfde Offer onbloedig opgedragen, dat Hij enkele uren later op Kalvarie bloedig zou opdragen. Hij wilde aan zijn Kerk een *blijvend Offer* schenken, dat de voortzetting en de hernieuwing van zijn Kruisoffer zou zijn. In de nacht van zijn lijden was Jezus met zijn Apostelen in het Cenakel verenigd om het Paasmaal te eten. Toen die Joodse maaltijd geëindigd was, nam Jezus brood in zijn gezegende handen (*Offerande*), dankte zijn hemel-

se Vader, zegende het brood en sprak: «Neemt en eet...» (*Consecratie*). En zij ontvingen het Lichaam van Jezus

met grote vurigheid. (*Nuttiging*). Evenzo deed Jezus met de kelk met wijn en sprak: «Neemt en drinkt, dit is mijn Bloed...» En Hij gaf Het hun te drinken.

Zeer duidelijk zien wij in deze eerste H. Mis, de drie voornaamste delen van de Mis-liturgie: de *Offerande*, de *Consecratie* en de *Nuttiging*.

De H. Mis is dus de *hernieuwing* — op onbloedige wijze — van het bloedig offer op Kalvarie. Sedert zijn verrijzenis is Jezus verheer-

lijkt en onsterfelijk : zijn Bloed kan niet meer van zijn Lichaam worden gescheiden.

Na deze eerste H. Mis in het laatste Avondmaal, zegde Jezus tot zijn Apostelen : «Doet dit tot mijn gedachtenis.» Door deze woorden gaf Hij hun — en aan hun wet-tige opvolgers — de macht om deze onbloedige offerande dagelijks te hernieuwen.

Op het altaar offert Jezus Zichzelf aan God op, maar de priester is zijn *bedienaar* in het offeren. Zij die in de H. Mis tegenwoordig zijn, verenigen zich met de offeraar. Wij mogen dus niet enkel toezien, als bij een toneel-spel, maar wij moeten de H. Mis *mede-opdragen*. Wij moeten met de priester bidden en al zijn handelingen volgen.

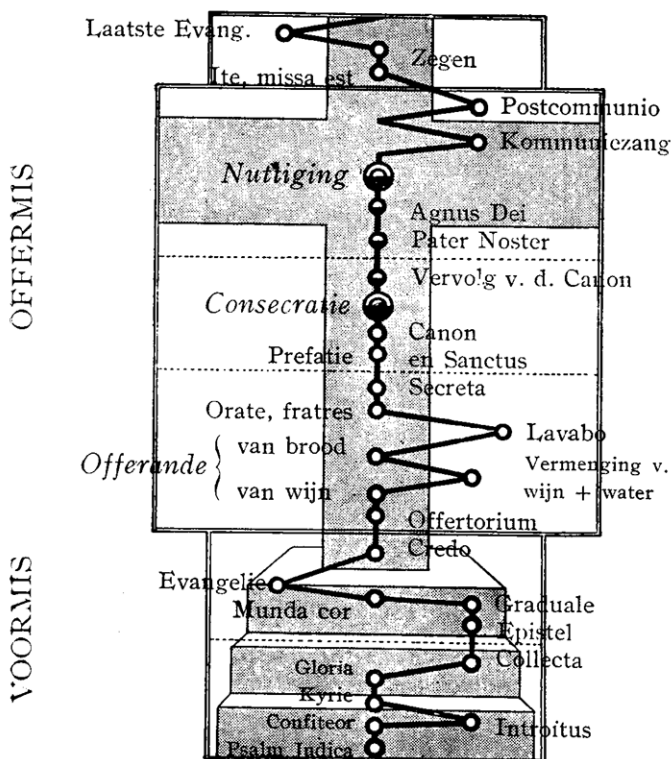
Door zijn kruisdood heeft Jezus ons vrijgekocht en on-eindige schatten van genaden verdiend. In de H. Mis vooral, worden op ons deze verdiensten toegepast.

Evenals de offers van het Oude Verbond, en evenals het Kruisoffer van Kalvarie, wordt de H. Mis opgedragen

om aan God een viervoudige hulde te brengen : God *aanbidden*, God *bedanken*. Gods *weldaden afsmecken* en Hem *verzoening vragen*.

1. *Waarom is God de Zoon mens geworden?*
2. *Wat heeft Jezus gedaan alvorens te sterven?*
3. *Waar heeft de eerste H. Mis plaats gehad?*
4. *Noem de 3 voornaamste delen van de Mis.*
5. *Wat is de H. Mis?*
6. *Wat betekenen de woorden : Doet dit tot mijn gedachtenis?*
7. *Wat moeten wij doen onder de H. Mis?*
8. *Tot welk doel wordt het H. Misoffer opgedragen?*

3. PLAN VAN DE H. MIS.

4. INDELING VAN DE MIS-LITURGIE.

De liturgie der H. Mis bestaat uit twee delen : I. De Voormis. — II. De Offermis.

De Voormis wordt ook genoemd *Mis der Catechumenen*. In de eerste tijden mochten de doopleerlingen alleen in de Voormis tegenwoordig zijn. Aan de Offerande verlieten zij de vergadering.

PLAN VAN DE MIS-LITURGIE

I. VOORMIS :

Gebeden aan de voet van het altaar,

Introitus.

Litanie : *Kyrie*. — (*Gloria*). — *Collecta* (Gebeden).
R. ~~Amen~~.

Onderrichtingen : *Epistel*. — *Graduale*. —
Evangelie. — (*Credo*).

II. DE OFFERMIS :

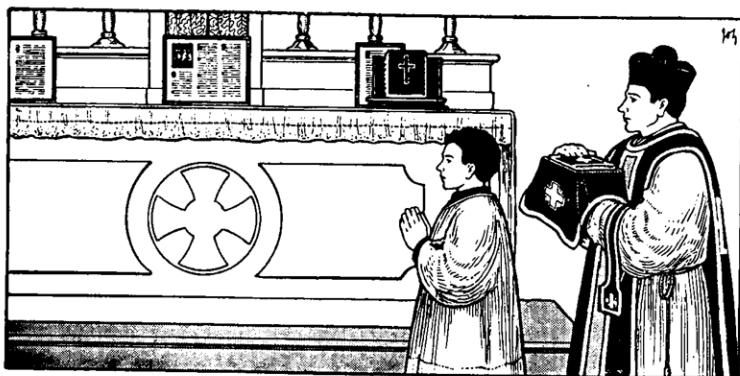
Offerande : *Offerzang*. — Offerande van brood
en wijn.
Lavabo (handenwassen).
Orate fratres (Bidt, broeders).
Secreta. *R.* Amen.

Consecratie : *Prefatie*. — *Sanctus*. — *Canon*. —
Consecratie.
Canon (vervolg). *R.* Amen.

Nuttiging : *Pater Noster*. *R.* Amen. — *Vre-*
dewens. *Agnus Dei*. — *Nuttiging*.
— *Kommuniezang*. — *Postcommu-*
nio. *R.* Amen.

1. Welke zijn de deelen van de Mis-liturgie?
2. Uit welke delen bestaat de Voormis?
3. Noem de delen van de Offerande.
4. Noem de delen van de Consecratie.
5. Noem de delen van de Nuttiging.

5. UITLEG VAN DE MIS-LITURGIE.

De Priester gaat naar het altaar.

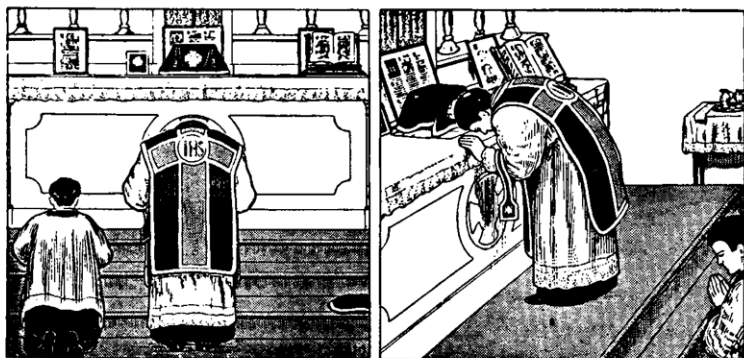
Vóór de H. Mis begint, plaatst de koster op het altaar de canonborden en een lessenaar met het *missaal*. Ook steekt hij de kaarsen aan : 2 voor een stille Mis en 4 of 6 voor een plechtiger Mis. — Wij beschrijven hier een stille of gelezen mis, met aangewezen veranderingen voor een gezongen of plechtige Mis.

In een plechtige gezongen Mis wordt de celebrant bijgestaan door een diaken en een onderdiaken.

De priester komt uit de sacristie, voorafgegaan door een of meer koorknapen in *toog* en *superplie*.

Vóór het altaar doet de priester een kniebuiging als het II. Sacrament in het tabernakel aanwezig is, zo neen buigt hij diep. Hij reikt de baret aan de misdienaar en gaat de trappen van het altaar op. Hij zet even de kelk op het altaar neer, neemt het corporale uit de beurs en spreidt het open in het midden van de altaartafel. De kelk wordt er op geplaatst. Dan legt hij het missaal open en komt beneden aan de voet van het altaar staan. De H. Mis zal beginnen.

1. Wat plaatst de koster op het altaar vóór de H. Mis?
2. Hoeveel kaarsen steekt hij aan?
3. Hoe is de misdienaar gekleed?
4. Waar zet de priester de kelk neer?
5. Waar begint hij de H. Mis?

De priester bidt het Confiteor. De priester kust de altaarsteen.

Inleiding.

🔔 De kleine altaarschel kondigt het begin van de H. Mis aan. Priester en misdienaar maken het *Kruisteken*. Ook de gelovigen doen dit, zoals ze vóór alle voornamen handelingen moeten doen.

Om beurten bidden ze nu :

1. Psalm XLII *Judica*, voorafgegaan en gevolgd door de antiphon of keervers *Introibo* (Ik wil ingaan tot het altaar Gods). De psalmist (David) is banneling, verjaagd door zijn vijanden en ver verwijderd van Jeruzalem. Overtuigd van zijn *zondenschuld*, hoopt hij niettemin vol vertrouwen op Gods barmhartigheid. Hij verzucht naar de dag, waarop hij opnieuw naar de tempel Gods op de heilige berg zal kunnen opgaan en God loven.

De priester en de gelovigen moeten zich die gevoelens eigen maken.

In de rouwmissen en in de Missen van de Passietijd wordt de psalm weggelaten.

2. Het *Confiteor* of *schuldbekentenis*. Dit gebed begint met *Adjutorium...* (Onze hulp is in de naam des Heren). Diep gebogen bidt de priester het *Confiteor*, waarop het volk antwoordt: *Misereatur...* (De almachtige God ontferme zich over U, vergeve uw zonden en geleide U tot het

eeuwig leven!) Nu bidt de misdienaar het *Confiteor*. (Ik belijd voor God almachtig, voor de H. Maria, altijd Maagd, voor de H. Aartsengel Michaël, voor de H. Joannes de Doper, voor de H.H. Apostelen Petrus en Paulus, voor alle Heiligen, en voor U, Vader, dat ik zeer gezondigd heb door gedachten, woorden en werken, door mijn schuld, door mijn schuld, door mijn allergrootste schuld. (*Bij die woorden klopt hij op zijn borst*). Daarom smee ik de H. Maria, altijd Maagd, de H. Aartsengel Michaël, de H. Joannes de Doper, de H.H. Apostelen Petrus en Paulus, alle Heiligen en U, Vader, voor mij 'e willen bidden bij de Heer onze God).

De priester antwoordt *Misereatur...* en *Indulgentiam* (Kwijtschelding, vrijspraak en vergiffenis van onze zonden, verlene ons de almachtige en barmhartige Heer). Bij deze woorden maken allen het kruisteken.

3. *Opgang naar het altaar*. Nu volgen nog enige verzen, waarin de priester en het volk nogmaals *Gods barmhartigheid* afsmeaken.

Dan bestijgt de priester de trappen van het altaar, terwijl hij God smeekt om van alle ongerechtigheid gezuiverd te worden en met een rein hart het Heilige der Heiligen te mogen ingaan.

Vervolgens bidt hij stil : *Oramus te...* (Wij bidden U, Heer, door de verdiensten der Heiligen, wier relieken hier berusten, (*hij kust de altaarsteen*), en van alle Heiligen, dat Gij al mijn zonden genadig moogt vergeven. Amen).

In de *plechtige Missen* bewierookt de priester het altaar en wordt daarna zelf door de diaken bewierookt.

1. Welke gedachten bevat de psalm *Judica*?
2. Wanneer wordt deze psalm weggelaten?
3. Wat is het *Confiteor*?
4. Waarin bestaan de slotgebeden?
5. Wat bidt de priester als hij het altaar bestijgt?
6. Wat bidt hij terwijl hij de altaarsteen kust?

De priester bidt de Introitus.

Hij zegt : Dominus vobiscum...

VOORMIS.

INTROITUS. — De priester gaat vóór het missaal staan, maakt het kruisteken en bidt de *Introitus*. Hiermede begon vroeger de Mis, en wat voorafgaat werd in de sacristie gebeden. Daarna begaf de stoet van geestelijken zich naar het altaar onder het zingen van een psalm. Deze zang werd *Introitus* (intrede) geheten, omdat hij onder het binnentreden gezongen werd. Thans zijn nog enkel de naam en een paar regels van deze zangen bewaard gebleven, nl. het keervers, één psalmvers en Gloria Patri.

In de gezongen Missen wordt de *Introitus* gezongen, zodra de geestelijken binnenkomen.

LITANIEGEBED. — Dit is een overblijfsel van een reeks smekingen, waarop het volk afwisselend antwoordde : *Kyrie eleison, Christe eleison*. De litanie van alle Heiligen is uit deze smekingen ontstaan. Deze Griekse woorden betekenen : Heer ontferm U over ons. Christus ontferm U over ons. De aanroepingen van het volk zijn alleen bewaard gebleven en beperkt tot negen : driemaal *Kyrie eleison*, driemaal *Christe eleison* en driemaal *Kyrie eleison*, ter ere van de H. Drieëenheid.

Terwijl we deze woorden bidden of zingen, denken we aan onze eigen noodwendigheden en die van anderen.

GLORIA. — Dit loflied is eveneens een zang ter ere van de drie Personen van de Goddelijke Drieëenheid en vangt aan met de woorden van de Engelenzang op Kerstnacht: « Glorie aan God in de hoge en op aarde vrede aan de mensen van goede wil. »

De vier doeleinden van het offer zijn er in uitgedrukt : 1° *Adoramus* (Wij aanbidden U) 2° *Gratias agimus tibi...* (Wij danken U) 3° *...miserere nobis* (Schenk ons vergiffenis). 4° *...suscipe deprecationem...* (Ontvang onze smeking).

COLLECTA OF ORATIE. — De priester kust de altaarsteen om van Jezus de genade te ontvangen, die hij aan het volk mededeelt door de groet: *Dominus vobiscum* (De Heer zij met U). Het volk antwoordt : *Et cum spiritu tuo* (En met uw geest).

Nu ziet de priester op naar het kruisbeeld en zegt met uitgestrekte armen : *Oremus* (Laten we samen bidden). Hij bidt de *Collecta* : een gebed, waarin hij een bijzondere genade vraagt in betrekking tot de tijd van het Kerkelijk Jaar, of tot de Heiligen wier feestdag gevierd wordt. Deze genade vraagt hij aan God de Vader, *Per Dominum nostrum Jesum Christum...* (Door onze Heer Jezus Christus, uw Zoon, die met U leeft en heerst in eenheid met de H. Geest, God in alle eeuwen der eeuwen). Het volk stemt daarmee in en antwoordt : *Amen* (Het zij zo).

Meestal worden verschillende oraties gebeden. Dit wordt aangeduid in de kalender of koortabel.

1. *Waarom maakt de priester het kruisteken vóór de Introitus?*
2. *Wat is de betekenis en de oorsprong van de Introitus?*
3. *Hoe ontstond het Kyrie eïeison?*
4. *Hoe worden de vier doeleinden van het offer in de Gloria uitgedrukt?*
5. *Wat gebeurt er na de Gloria en welke betekenis heeft dit gebaar?*
6. *Wat is de Collecta of Oratie?*
7. *Hoe eindigen de meeste Oraties?*

Het missaal wordt naar de Evangeliekant verdragen

De priester begint de lezing van het Evangelie.

Onderrichtingen en tussenzangen.

EPISTEL. — De priester leest nu het *Episel*. [Dit is een uittreksel uit de boeken van de H. Schrift, buiten de 4 Evangelien.]

[Eertijds bestond de onderrichting van gelovigen en doopleerlingen gewoonlijk uit 3 lezingen : een uit de boeken van het Oude Testament (profetie), een uit de Brieven (of Epistels) van de Apostelen, en een uit het Evangelie. Thans zijn er meestal slechts twee.

TUSSENZANGEN. — Na de eerste lezing zong men een psalm, *Graduale* genoemd (d.i. trapzang, omdat hij op de ambo uitgevoerd werd).

Na de tweede zong men de *Alleluiazang* (Alleluia : looft God). Dit was een psalm, waarbij het Alleluia als refrein werd gezongen.

Nu is er meestal maar één lezing vóór het Evangelie en worden die twee zangen achter elkaar gezongen. Het *Graduale* heeft nog twee psalmverzen ; de *Alleluiazang* één enkel met herhaald Alleluia.

In de missen op boetedagen en in de Rouwmissen wordt de *Alleluiazang* vervangen door de *Tractus*.

Op sommige feestdagen wordt de *Alleluiazang* nog verlengd door een dichtstuk, *Sequentia* geheten :

Victimæ Paschali in de Paasweek.

Veni Sancte Spiritus in de Pinksterweek.
Lauda Sion onder het octaaf van H.-Sacramentsdag.
Stabat Mater op de feestdagen van O. L. Vrouw van Smarten.

Ook de Requiem-Mis heeft een *Sequentia* : *Dies iræ*.

EVANGELIELEZING. — Dit is het hoogtepunt van de Voormis. Het mismaal wordt naar de Evangeliekant gebracht. De priester, diep vóór het altaar gebogen, smeekt God zijn hart en zijn lippen te reinigen om het woord van Christus zelf op waardige wijze te mogen verkondigen.

Het volk staat op uit eerbied voor het woord van Christus, die als 't ware sprekende optreedt. De priester tekent een kruisje op de eerste woorden in het boek, alsook op zijn voorhoofd, mond en borst. De gelovigen doen dit laatste na en zeggen : *Gloria tibi, Domine* (U zij lof, o Heer).

In de eerste tijden werden *Epistel* en *Evangelie* op de ambons gezongen. In vele moderne kerken wordt dit gebruik opnieuw ingevoerd.

In de Evangelielezing biedt de H. Kerk ons een lering getrokken uit één van de vier Evangelien, waarin de woorden en mirakelen van Jezus door St Mattheus, St Marcus, St Lucas, St Joannes worden samengevat.]

Na de lezing antwoordt het volk : *Lāus tibi, Christi* (U zij lof, o Christus). Nogmaals kust de priester het boek.

's Zondags na het *Evangelie* wordt er een preek gehouden over het Evangelieverhaal (dit meest in de Hoogmis) of over een punt uit de Catechismus. Na dit onderricht werden in de eerste tijden de geloofsleerlingen weggezonden.

Op de Zondagen en verplichte feestdagen, alsook op sommige andere feestdagen in de week, wordt het Credo gezongen of gelezen. Het sluit aldus de Voormis. /

1. Wat is het *Epistel*?
2. Waarin bestonden vroeger de onderrichtingen?
3. Noem de tussenzangen.
4. Noem de *Sequentia*'s.
5. Beschrijf de *Evangelie*-lezing in een stille Mis.
6. Waarin bestaat de preek?
7. Wanneer wordt het Credo gezongen of gelezen?

De priester offert het brood.

De priester giet wijn in de kelk.

DE OFFERMIS.

De Offerande. . .

De priester groet het volk en bidt het *Offertorium*. Dit is het refrein van de psalm die vroeger gezongen werd, terwijl de gelovigen processiesgewijze hun offergaven naar het altaar brachten. Want de gelovigen zorgden zelf voor het brood en de wijn, die nodig waren voor het *Offer*. Ook andere giften voor de armen en het onderhoud van de Kerk werden geofferd.

Later, toen de geestelijkheid zelf voor brood en wijn begon te zorgen, ontstond bij de gelovigen het gebruik, voornoemde offergaven door een geldelijke of een andere gift te vervangen. Zo zien we nog in sommige Missen de gelovigen ten offer komen met waskaars en geldstukken. Na de offerande gaat men rond met de schaal voor de kerk, voor de armen, enz. Het geld, dat men aan de priester geeft om een H. Mis te laten opdragen, is eveneens een offerande.

De priester ontdekt de kelk en offert op de pateen de hostie (het brood) terwijl hij bidt: *Suscipe...* (Aanvaard, heilige Vader,...).

Hij schenkt wijn in de kelk en voegt er met het lepeltje een druppel water bij. Dit heeft zijn betekenis: luidens

het gebed, dat de priester inmiddels uitspreekt, verbeeldt het water onze menselijke natuur die door de Menswording van Christus en zijn Verlossingswerk deelachtig geworden is aan de goddelijke natuur (verbeeld door de wijn) bij het ontvangen van de heiligmakende genade.

De priester offert ook de wijn en bidt : *Offerimus* (Wij offeren U, o Heer,...).

Terwijl de priester zich vóór het altaar buigt en bidt, zeggen wij : «Mijn Heer en mijn God, ik offer U op mijn ziel en mijn lichaam, mijn gedachten en mijn genegenheden, mijn vreugden en mijn kruisen, mijn leven en mijn dood, in vereniging met de arbeid, het lijden en de dood van O. H. Jezus Christus!»

In de plechtige Missen bewierookt de priester de offergaven, het kruis en geheel het altaar.

Bertijds na het ontvangen van allerhande offergaven, moest de priester zijn handen wassen (*Lavabo...* Ik was...). Nu is het nog slechts een zinnebeeld van de inwendige reinheid, waarmede hij moet offeren.

Gebogen vóór het altaar, smeekt de priester de H. Drieënhed dit offer te willen aanvaarden. Dan keert hij zich naar de gelovigen en nodigt hen uit tot een gezamenlijk gebed : *Orate, fratres...* (Bidt, broeders, opdat mijn en uw offer aangenaam weze aan God, de almachtige vader). Wij antwoorden : *Suscipite...* (De Heer aanvaardt dit offer uit uw handen, tot lof en eer van zijn Naam, ook tot ons voordeel en tot nut van geheel zijn H. Kerk).

Met de priester bidden wij nu de *Secreta* of *Stilgebed*, waarin wij God smeken welgevallig op ons offer neer te zien, en ons zijn genade te schenken. Er zijn één of meer stilgebeden volgens het getal collecta's.]

De laatste woorden van de *Secreta* zegt de priester luidop : *per omnia saecula saeculorum* R/ Amen.

1. Wat is het Offertorium?
2. Hoe hebben de gelovigen de offergaven vervangen?
3. Wat giet de priester in de kerk?
4. Wat betekent de druppel water?
5. Waarin bestaat onze eigen opdracht?
6. Wat is de *Secreta*?

*De priester
bidt de Canon.*

*De priester strekt de handen over
de offergaven uit.*

Het Eucharistisch gebed.

Het *Eucharistisch gebed* of het *Hulde- en Dankgebed* is de reeks gebeden die de *Consecratie* omringen.

In het laatste Avondmaal nam Jezus brood, dankte zijn hemelse Vader, zeggende het brood en sprak... De woorden van zijn dankgebed werden echter niet door de Evangelisten opgetekend. Naar zijn voorbeeld hebben eveneens de Apostelen, wanneer zij het H. Misoffer opdroegen, de Vader hulde en dank gebracht voor zijn weldaden, voornamelijk voor de Schepping en de Verlossing door zijn Zoon. Deze dankzegging, « *Eucharistia* », gewijzigd en aangevuld, vinden we terug in het 2° deel van de Offermis: de *Prefatie* (met het *Sanctus*) en de *Canon*.

DE PREFATIE is het inleidend gebed. Het begint met een samenspraak tussen de celebrant en het volk : *Domine vobiscum. R. Et cum spiritu tuo...*

Er zijn 15 verschillende Prefaties volgens de feesten en tijden van het Kerkelijk Jaar.

In de Prefatie brengen wij hulde en zeggen wij dank aan God, de almachtige Vader, door Christus onze Heer, en in vereniging met de engelenkoren, zeggende

Sanctus Δ ... (Heilig, Heilig, Heilig is de Heer, God der hemelse legerscharen. Hemel en aarde zijn vol van uw heerlijkheid). Bij dit lied der Engelen ter ere van de H.

Dieëneheid, voegen wij de hulde van het Joodse volk aan Jezus bij zijn intrede in Jeruzalem : « Hosanna in den Hoge ! Gezegend Hij die komt in de naam des Heren. Hosanna in den Hoge ! »

DE CANON. — De priester bidt thans met uitgestrekte armen de onveranderlijke gebeden van de *Canon*, d. i. vaste regel :

1°. *Te igitur*. (Gebed voor de Kerk). In dit gebed smeken wij ootmoedig de goedertierenste Vader, door Jezus Christus — de priester kust het altaar — dit vlekkeloos offer $\dagger\dagger\dagger$ aan te nemen. Wij vragen dat Hij de katholieke Kerk zou schenken vrede, bescherming, eenheid en leiding. Tegelijk bidden wij voor onze H. Vader de Paus N., voor onze Bisschop N., voor onze Koning N. en voor alle gelovigen.]

2°. *Memento* der levenden. Wij bidden voor allen die ons dierbaar zijn, voor onze weldoeners en voor allen die in dit offer tegenwoordig zijn.

Vroeger werden hier de namen afgelezen van voornamelijk personen: Paus, Bisschop, vorst, weldoeners, enz. De letters N en N herinneren aan dit gebruik.

3°. *Communicantes*. Gemeenschap der Heiligen. Om ons gebed krachtiger te maken, vragen wij de voorspraak van de Zegevierende Kerk, namelijk van de H. Maria altijd Maagd, van de Apostelen en van 12 andere Romeinse Martelaren, en van alle Heiligen.]

4°. Nu strekt de priester de handen over het offer uit Δ Hij beduidt hierdoor dat Christus zich in onze plaats offert, en hij bidt dat God dit offer welgevallig zou aannemen, dat wij door de verdiensten van het Offerlam, Christus, in vrede moge leven, van de hel bevrijd en met de hemel begunstigd worden. Daarna vraagt hij aan God, dat het brood en de wijn het lichaam en bloed van zijn Zoon zouden worden.

1. $\times$ Wat is het Eucharistisch gebed?

2. $\times$ Wat is de Prefatie?

3. $\times$ Waaruit bestaat het Sanctus?

4. Δ Geef de korte inhoud van het eerste gebed *Te igitur*.

5. Δ Voor wie bidden wij in het tweede gebed *Memento*?

6. $\times$ Met wie verenigen wij ons in het derde gebed *Communicantes*?

Opheffing van de H. Hostie.

Opheffing van de kelk.

DE CONSECRATIE.

Het plechtig oogenblik van de *Consecratie* is aangebroken. Thans zal O. H. J. C. het sacrifice van het kruis hernieuwen. Gebogen voor het altaar, herhaalt de priester de tekst van het verhaal van het laatste Avondmaal, waarin de woorden van de Consecratie vervat zijn:

[DIE DAAGS VOOR ZIJN LIJDEN, BROOD NAM IN ZIJN HEILIGE EN EERBIEDWAARDIGE HANDEN, EN ZIJN OGEN TEN HEMEL OPGEHEVEN TOT U, GOD, ZIJN ALMACHTIGE VADER, EN U DANKENDE, HET ZEGENDE, EN BRAK EN AAN ZIJN LEERLINGEN GAF, ZEGGENDE : NEEMT EN EET HIERVAN ALLEN.

WANT DIT IS MIJN LICHAAM.]

[OP DEZELFDE WIJZE NA HET AVONDMAAL NAM HIJ DEZE HEERLIJKE KELK IN ZIJN HEILIGE EN EERBIEDWAARDIGE HANDEN, EN U WEDER DANKENDE, ZEGENDE HIJ DIE, EN GAF HEM AAN ZIJN LEERLINGEN, ZEGGENDE : NEEMT EN DRINKT HIER ALLEN UIT.

WANT DIT IS DE KELK VAN MIJN BLOED, VAN HET NIEUWE EN EEUWIGE VERBOND (GEHEIM DES GELOOFS) DAT VOOR U EN VOOR VELEN ZAL VERGOTEN WORDEN TOT VERGEVING VAN DE ZONDEN.

ZO DIKWILS GIJ DIT ZULT DOEN, ZULT GIJ HET TOT MIJN GEDACHTENIS DOEN.]

Het is alsof we bij het Kalvarie-offer tegenwoordig waren. Het is dezelfde voornaamste offeraar, Christus, en hetzelfde Offer, Christus' Lichaam en Bloed.

Na de eerste Consecratie knielt de priester om Jezus te aanbidden Δ . Dan heft hij de H. Hostie omhoog om Haar door het volk te laten aanbidden Δ . Hij legt de H. Hostie op het corporale neer en knielt nogmaals Δ .

Na de tweede Consecratie, knielt de priester Δ , heft de Kelk omhoog Δ , en knielt Δ .

De H. Kerk verleent een aflaat van 7 jaar aan hen, die opzien naar de H. Hostie en deze aanbidden met de woorden: Mijn Heer en mijn God. Aan degenen, die dit elke dag doen, verleent zij een volle aflaat eens in de week, onder de gewone voorwaarden.

De diaken, of de misdienaar, licht tijdens de Opheffing of Elevatie de rand van de kazuifel op. Dit is nog slechts een herinnering uit de tijd, toen de kazuifel breed over de armen viel en de priester in zijn bewegingen hinderde.

's Zondags, onder de Elevatie van de Hoogmis wordt met de grote klok geklept om de gelovigen, die niet in die H. Mis tegenwoordig zijn, uit te nodigen Jezus te aanbidden.

In de plechtige Missen worden de H. Hostie en de Kelk bewierookt.

O Jezus, mijn Heer en mijn God, ik aanbid U, hier op het altaar tegenwoordig. Ik offer mij gans aan U op; voor U wil ik leven en sterven.

1. Wat is de Consecratie?
2. Welke woorden spreekt de priester over het brood?
3. Welke woorden spreekt hij over de wijn?
4. Wat moeten wij doen bij de opheffing van de H. Hostie?
5. Welke aflaat verdienen we dan?
6. Waarom wordt de rand van de kazuifel opgeklapt?
7. Waarom wordt onder de Consecratie, op sommige plaatsen met de grote klok geklept?
8. Wat zegt gij na de Consecratie?

De priester heft Hostie en kelk op.

Einde van de Canon.

VERVOLG VAN DE CANON.

Na de Consecratie zet de priester de gebeden van de Canon voort. Hij bidt:

1. *Unde et memores* [Dit gebed is een antwoord op de woorden: Doet dit tot mijn gedachtenis.] Wij vieren inderdaad op dit ogenblik de gedachtenis van het zalig lijden van Christus onze Heer, van zijn verrijzenis uit het graf en zijn luisterrijke hemelvaart. Wij smeken God ons Offer, dit vlekkeloos Offer, het heilig Brood van het eeuwig leven, en de Kelk van het altijddurend heil aan te nemen, zoals Hij de offers van Abel, Abraham en Melchisedech ontvangen heeft.

2. *Supplices te rogamus.* [Wij vragen dat Gods Engel dit Offer op het hemels altaar moge brengen, opdat wij allen, die het H. Lichaam en Bloed van Christus zullen nuttigen, met hemelse zegeningen vervuld worden.]

3. *Memento der Overledenen.* De priester bidt hier voor enige bepaalde afgestorvenen en voor alle zielen in het vagevuur: zij zijn ons voorafgegaan met het teken des Geboef (H. JETTEL), en rusten in de slaap van vrede.

Wij bidu ook voor onze dierbare afgestorvenen, vrienden, weldoefers en voor al de zielen in het vagevuur; en vragen dat God hen spoedig zou opnemen in de plaats van verkwikking, licht en vrede.

4. *Nobis quoque peccatoribus.* — Ook aan ons, zondlaars...

De eerste drie woorden van dit gebed worden door de priester halffluid gezegd, terwijl hij zich op de borst klopt. Thans bidden wij voor ons zelf. Wij erkennen dat wij zondlaars zijn en bidden God om ontferming. Wij smeken Hem ons enig deel en gemeenschap met de H.H. Apostelen en Martelaren te verlenen (worden genoemd: de H. Joannes de Dooper, 7 Martelaren en 7 Martelaressen uit de eerste eeuwen), en met alle Heiligen. Dit vragen wij, niet om onze eigen verdiensten, maar door Gods barmhartigheid en door Christus onze Heer.

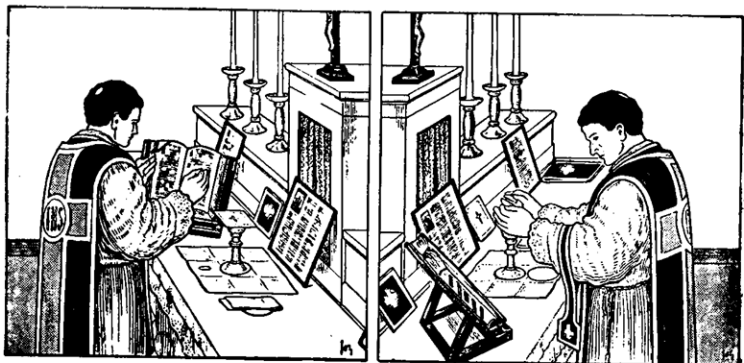
5. *Slot van de Canon.* — Door wie (Christus) Gij, Heer, al deze gaven voortbrengt, heiligt, levend+maakt, zetgent en aan ons mededeelt.

De priester maakt met de H. Hostie driemaal het kruisteken boven de Kelk en daarna tweemaal vóór de Kelk. Hij heft de H. Hostie en de Kelk omhoog Δ , terwijl hij bidt: Door Hem (Christus)†, en met Hem†, en in Hem† geworden aan U, God, almachtige†Vader, in de eenheid van de H.†Geest, alle eer en glorie.

Deze opheffing van Hostie en Kelk wordt de « *kleine Opheffing* » genoemd en was tot aan de 12^e eeuw de enige Opheffing in de H. Mis. De priester legt de palla boven de Kelk en maakt een kniebuiging. De laatste woorden van het vorige gebed worden luidop gebeden of gezongen: *Per omnia sæcula sæculorum*. En wij stemmen in met het H. Offer, dat de priester opgedragen heeft, en zeggen: Amen. Het zij zo.

Hiermede is de Canon geëindigd.

1. Wat is de betekenis van het eerste gebed na de Consecratie?
2. Wat vragen wij in het tweede gebed?
3. Wie gedenken wij in het Memento der Overlevenden?
4. Waarin bestaat de « *kleine Opheffing* »?
5. Aan wie brengen wij hulde in het plechtig slot van de Canon?
6. Zeg het laatste gebed van de Canon.

De priester bidt het Pater Noster. De priester breekt de H. Hostie.

DE NUTTIGING.

1. Voorbereiding.

Het *Offer* is opgedragen en moet door de *Nuttiging* voltooid worden. De priester bereidt zich tot dit offermaal voor.

Hij bidt luidop of zingt het gebed dat Jezus ons geleerd heeft: het *Pater Noster* of het *Onze Vader*. Geen gebed inderdaad is hier beter geschikt. Het dagelijks brood dat wij vragen, is volgens de oudste Kerkvaders niet zozeer het brood voor het lichaam, als wel het Eucharistisch brood, dat wij dagelijks zouden, dienen te nuttigen.

Laten wij met bijzondere aandacht dit *Onze Vader* medebidden. Het antwoord van het volk is de zevende vraag: Maar verlos ons van het kwade.

Dan bidt de priester in stilte voort en ontwikkelt deze laatste vraag: Hij smeekt God om verlossing van verlede ne, tegenwoordige en toekomstige kwalen — hij maakt het kruisteken met de pateen en kust die — om vrede te genieten en van zonde en alle kwelling vrij te blijven. Door dezelfde J. C. O. H... en luidop: *per omnia sæcula sæculorum. R Amen.*

Terwijl de priester dit gebed eindigt, plaatst hij de H. Hostie op de pateen, ontdekt de Kelk en knielt. In navolging van Jezus, die in het laatste Avondmaal het brood

brak, breekt de priester de H. Hostie boven de Kelk. Twee delen legt hij op de pateen en maakt met het derde, het kleinste, driemaal het kruisteken boven de Kelk, terwijl hij bidt of zingt: *Pax Domini sit semper vobiscum.* (De vrede des Heren zij altijd met u). *R. Et cum spiritu tuo.* Hij laat dit klein deeltje in de Kelk vallen en bidt: Deze vermenging en heiliging van het Lichaam en Bloed van O. H. J. C. become ons, die het nuttigen, het eeuwig leven. Amen.)

De priester bedekt de Kelk, knielt en klopt driemaal op de borst, terwijl hij bidt: *Agnus Dei*. (Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, ontferm U over ons); de derde maal: geef ons de vrede.)

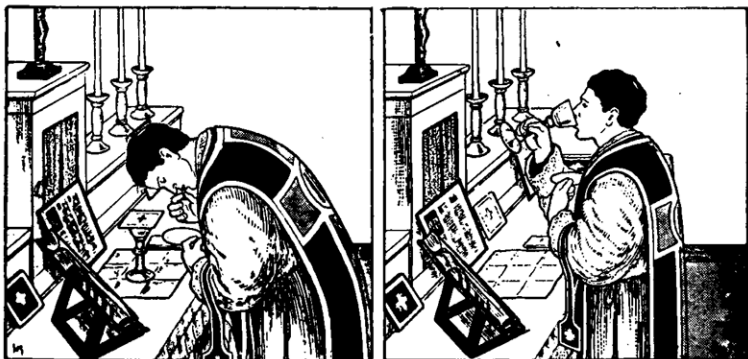
Nu volgen 3 gebeden van onmiddellijke voorbereiding. In het 1° bidt de priester tot Jezus om vrede en eendracht in de H. Kerk.

In de plechtige missen kust de priester het altaar en geeft de vredekus, die hij van Christus ontvangen heeft, aan de diaken over, terwijl hij zegt: *Pax tecum.* (Vrede zij u). De vredekus wordt aan de andere geestelijken doorgegeven.

De eerste Christenen, alvorens zij ter H. Tafel naderden, gaven elkaar de vredekus als blijk van broederlijke liefde en vrede onder elkaar en met Christus.

In de twee volgende gebeden smeekt de priester nederig maar ook vol betrouwen Jezus, hem van zijn ongerechtigheden en kwalen te bevrijden, en vraagt dat het nuttigen van de H. Kommunie hem diene tot beschutting van ziel en lichaam.

1. Welk is het schoonste gebed vóór de H. Kommunie?
2. Wat vragen wij vooraf in het Pater Noster?
3. Wat vraagt de priester in het gebed na het Pater Noster?
4. Welke handelingen verricht de priester na dit gebed?
5. Wat zegt de priester als hij een deeltje van de H. Hostie in de kelk laat vallen?
6. Wat vraagt hij in het *Agnus Dei*?
7. Hoe wordt in de plechtige Missen de vredekus gegeven?
8. Wat vraagt de priester in de twee volgende gebeden?

De priester nuttigt de H. Hostie. De priester nuttigt het H. Bloed.

2. Het Liefdemaal.

De priester knielt, neemt de beide delen van de H. Hostie en zegt: Het hemels Brood zal ik nuttigen en de naam des Heren aanroepen.

Dan klopt hij driemaal ootmoedig op de borst en zegt telkens met de Honderdman : *Domine non sum dignus...* (Heer, ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak komt, maar spreek slechts één woord en mijn ziel zal gezond worden) Δ .

De priester maakt met de twee delen van de H. Hostie het kruisteken over zich zelf en zegt : Het Lichaam van O. H. J. C. beware mijn ziel ten eeuwigen leven. Amen. Daarna nuttigt hij godvruchtig de H. Hostie, en blijft enige ogenblikken ingetogen.

Hij knielt, ontdekt de Kelk en zegt vol dankbaarheid : Wat zal ik de Heer wedergeven voor alles, wat Hij mij geschonken heeft? De kelk des Heils zal ik opnemen en de naam des Heren aanroepen... Daarna nuttigt hij het H. Bloed.

Thans wordt de H. Kommunie aan de gelovigen uitgedeeld. Het is de vurige wens van de H. Kerk, dat elke dag de gelovigen, die de H. Mis bijwonen, aan het H. Offer zouden deelnemen door de H. Kommunie.

De eerste Christenen begrepen dit zeer goed, en de H.

Mis was telkens een algemene Kommuniemis. [Het is dus het best, zo mogelijk, onder de H. Mis te ~~kommuniceren~~, na de kommunie van de priester] Het aandachtig volgen van de H. Mis en het volledig wegschenken van zich zelf aan God is ten andere de beste voorbereiding tot de H. Kommunie. Na het *Agnus Dei* en gedurende de kommunie van de priester dient elkeen nog zijn bijzondere voorbereiding te doen, vooral door het uitdrukken van zijn gevoelens van Geloof, Hoop, Liefde en Berouw.

Nadat de misdienaar het *Confiteor* gebeden heeft, antwoordt de priester met het *Misereatur* en het *Indulgentiam*. Dan toont hij een H. Hostie en zegt : *Ecce Agnus Dei...* (Ziet het Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld), en driemaal het *Domine non sum dignus*. Terwijl de priester de H. Hostie uitreikt, zegt hij telkens : *Corpus Domini...* (Het Lichaam van O. H. J. C. beware uw ziel tot het eeuwige leven. Amen).

De eerste Christenen nuttigden onder de beide gedaanten. Dit gebruik werd in de 12^e eeuw in de Westerse Kerk afgeschaft, maar bestaat thans nog in de Oosterse Kerkgemeenten.

Als ik niet te kommunie ga, doe ik een geestelijke H. Kommunie : O Jezus, ik geloof, dat Gij wezenlijk in het H. Sacrament tegenwoordig zijt en ik aanbid U. Ik bemin U boven alles en uit geheel mijn hart. Ik wens vurig U weldra te ontvangen ; laat niet toe, dat ik ooit van U gescheiden worde.

1. Welk gebed zegt de priester vóór de nuttiging van de H. Hostie?
2. Welk gebed zegt hij vóór de nuttiging van het H. Bloed?
3. Wat verlangt de H. Kerk aangaande het communiceren?
4. Wanneer gaan wij het best te kommunie en waarom?
5. Hoe bereiden wij ons tot de H. Kommunie voor?
6. Wat zegt de priester als hij de H. Hostie toont?
7. Wat zegt hij als hij de H. Hostie op de tong legt?
8. Hoe communiceerden de eerste Christenen?
9. Kent gij de oorsprong van de woorden : « Heer, ik ben niet waardig... »?
10. Doe een geestelijke H. Kommunie.

De priester bidt de Postcommunio. De priester geeft de zegen.

3. Dankzegging.

Na de kommunie van de priester en van de gelovigen, brengt de misdienaar de beide ampullen aan. De priester laat wijn in de kelk gieten en nuttigt die. Vervolgens laat hij wijn en water gieten over de vingers, waarmee hij het Lichaam van O.H.J.C. aangeraakt heeft. Ook dit nuttigt hij. Intussen bidt hij stil : Heer, geef dat wij met een zuiver hart ontvangen, wat wij met de mond genuttigd hebben ; en moge het van een tijdelijke gave ons een geneesmiddel worden voor de eeuwigheid. In een tweede gebed vraagt hij de blijvende uitwerking van het genuttigde Offer en de zuivering van alle zondenvlek.

Het missaal wordt naar de Epistelkant teruggedragen en de priester dekt de kelk met de verschillende toebehooren.

Hij leest de *Kommuniezang*. Deze is het overgebleven keervers van de psalmzang, die gezongen werd terwijl de gelovigen ter H. Tafel naderden.

De priester zegt of zingt *Dominus vobiscum* en nodigt de gelovigen uit om met hem de *Postcommunio* te bidden. Wij sméken God, dat Hij ons, die het Lichaam des Heren genuttigd hebben, een bijzondere genade verlene, in verband met het Eigene der Mis.

Er zijn evenveel *Postcommunio's*, als *Collecta's* *Secreta's*

Een laatste maal groet de priester de vergadering en zegt : *Dominus vobiscum*. De diaken, of hij zelf, vervolgt : *Ite, missa est*. Wij antwoorden : *Deo gratias* (God zij dank) Op de boetedagen, of als het Gloria niet gebeden werd, wordt *Benedicamus Domino* (Loven wij de Heer) gezegd of gezongen, in plaats van *Ite, missa est*. In de Rouwmissen luidt het : *Requiescat in pace. R. Amen*.

Gebogen vóór het altaar, bidt de priester, dat de H. Drieëenheid zijn Offer genadig moge aanvaarden. Dan kust hij het altaar, richt ogen en handen ten hemel om Gods zegen af te smeken en zegent de aanwezigen : *Benedicat...* (Zegene u de almachtige God, de Vader en de Zoon en de H. Geest. Amen). De gelovigen maken eerbiedig het kruisteken. In de Rouwmissen is er geen zegen.

Nu leest de priester op het bordje aan de Evangeliekant het *Sint-Jansevangelië*. Onze voorouders stelden groot betrouwen in dit Evangelie, en lazen het bij ziekten, onweder en andere gevaren. In de 16^e eeuw werd om die reden, de lezing er van na de H. Mis voorgeschreven. Op sommige dagen wordt het door een ander Evangelie vervangen.

Na een stille Mis worden drie Weesgegroeten, het Salve Regina en een gebed tot St. Michaël gebeden.

De priester verlaat het altaar en zet zijn dankzegging in de sacristie voort.

De gelovigen die met hem gekommuniceerd hebben dienden ook nog een 10 minuten dankzegging te doen.

1. ~~Hoe geschiedt het reinigen van de kelk?~~
2. ~~Wat bidt de priester ondertussen?~~
3. ~~Wat is de Kommuniezing?~~
4. ~~Wat vragen wij in de Postcommunio?~~
5. ~~Wat betekent het *Ite missa est*?~~
6. ~~Op welke wijze geeft de priester de zegen?~~
7. ~~Wat weet gij van het Sint-Jansevangelië?~~
8. ~~Welke gebeden worden na een stille Mis gezegd?~~

